

Anbefalinger for oprettelse og opretholdelse af besætningsdiagnoser i kvægbesætninger med aftaler om sundhedsrådgivning.

Udarbejdet af
Den Danske Dyrlegeforening
KU Sund (som grundlag for kvægundervisning)
Danske Kvægfagdyrlægers Forening

Juni 2013

Indholdsfortegnelse

Baggrund:	3
Oprettelse af besætningsdiagnose med en instruks:.....	3
Diagnoser som ud fra en veterinær faglig vurdering er egnede som besætningsdiagnoser:	4
Yverlidelser:.....	4
Stofskiftelidelser og andre systemiske lidelser:	4
Lemme- og klovlidelser:	4
Reproduktionslidelser:	4
Kalve- og ungdyrsygdomme:.....	4
Parasitære lidelser:	5
Diagnoser der ud fra en veterinærfaglig vurdering ikke er egnede som besætningsdiagnoser:	5
Stofskiftelidelser:.....	5
Reproduktionslidelser:	5
Opretholdelse af besætningsdiagnose:.....	5

Baggrund:

I kvægbesætninger med aftaler om sundhedsrådgivning og hyppige besøg opnår besætningsdyrlægen ved de systematiske kliniske undersøgelser af risikodyr et indgående kendskab til sundhedsforholdene i besætningen. Dette indgående kendskab er en af forudsætningerne for, at behandlingen af en række sygdomme kan overlades til den besætningsansvarlige, dvs. at der kan oprettes besætningsdiagnoser.

En besætningsdiagnose er karakteriseret ved en række typiske symptomer, som landmanden let kan genkende, samt ved at optræde med en vis hyppighed. Netop den for personalet lette genkendelighed og hyppige forekomst er afgørende for, at kun dyr med den rigtige sygdom behandles, så der sker så få fejlbehandlinger som muligt. Besætningsbesøgene med de kliniske registreringer er et centralt redskab til at sikre, at personalet kan genkende de centrale symptomer og behandle med den medicin, som dyrlægen har ordineret, og til at vurdere, om de iværksatte behandlinger har den forventede virkning. Besætningsbesøgene skal foretages i dialog med den besætningsansvarlige og evt. også med et eller flere medlemmer af det personale, der har fået det daglige ansvar for de medicinske behandlinger, da dyrlægen ved disse undersøgelser kan give en case-baseret undervisning/instruktion i erkendelse af sygelige tilstande hos enkeltdyr. Dette vil bidrage til at minimere antallet af fejl diagnoser og –behandlinger, hvilket i tilgift vil give dyrlægen den nødvendige dybtgående indsigt i besætningen og hæve pasningskvaliteten i besætningen. Dette er vigtigt, fordi pasningskvalitet er en meget vigtig forudsætning for at minimere hyppigheden af sygdomstilfælde og medicinforbruget. Specielt i store besætninger med stort personale er denne konkrete fortløbende instruktion i enkeltdyrsbehandling afgørende.

Oprettelse af besætningsdiagnose:

Udlevering af medicin til den besætningsansvarlige, så denne kan indlede behandlingen af syge dyr, forudsætter oprettelse af en besætningsdiagnose. Oprettelse forudsætter, at der er tale om en hyppigt forekommende lidelse, hvis symptom billede er så karakteristisk, at behandling kan udføres af den besætningsansvarlige på basis af en skriftlig instruktion. Ved 'hyppigt forekommende' forstås, at der har været en række tilfælde inden for kort tid (dage/uger), eller når sygdommen er regelmæssigt forekommende (flere måneder i træk). For oprettelse af parasitære sygdomme som besætningsdiagnoser, se nedenfor. Ved en skriftlig instruktion forstås en detaljeret beskrivelse eller et beslutningstræ, der mindst skal omfatte:

- Beskrivelse af de undersøgelser, som den besætningsansvarlige skal foretage
- Beskrivelse af de symptomer som er typiske for den pågældende sygdom, og som den besætningsansvarlige skal have konstateret med henblik på at bekræfte tilstedeværelse af besætningsdiagnosen.
- Evt. kritiske symptomer, som medfører, at en dyrlæge af dyrevelfærdsmæssige grunde skal tilkaldes for at vurdere tilfældet.
- Entydig instruktion (forskrift) om den medicinske behandling ("behandlingsvejledning").
- Eventuelle krav om udtagning af prøver til laboratorieundersøgelser inden behandlingen indledes

I forbindelse med oprettelse af en besætningsdiagnose skal der foreligge eller formuleres en handlingsplan for reduktion og evt. elimination af sygdommen i besætningen.

En besætningsdiagnoses relevans skal evalueres flere gange årligt ved besætningsdyrlægens rådgivningsbesøg. Hvis besætningsdiagnosen fortsat er relevant, justeres handlingsplanen om nødvendigt.

Diagnoser som ud fra en veterinær faglig vurdering er egnede som besætningsdiagnoser:

Følgende lidelser kan anses for at have så karakteristiske symptomer, at de kan oprettes som besætningsdiagnoser i kvægbesætninger, såfremt de i den enkelte besætning optræder med en hyppighed, der berettiger til oprettelse af besætningsdiagnose.

Yverlidelser:

Diagnoser: yverbetændelse, akut yverbetændelse, infektion i yveret ved goldning, manglende mælkenedlægning og intern patteforsegling.

Kritiske symptomer for yverlidelser, hvor dyrlæge skal tilkaldes, er bl.a.: for lav temperatur; manglende ædelyst og ingen drøvtygning; diarre eller sparsom, hård afføring; stærkt reduceret mælkeydelse; slinger eller liggende ko; tynd vandig mælk med få eller ingen klatter, misfarvning af yveret, yveret har såvel varme som kolde områder og væskefyldte blærer på pattehud.

Stofskiftelidelser og andre systemiske lidelser:

Diagnoser:

Mælkefeber.

Kritiske symptomer for mælkefeber er bl.a. forhøjet temperatur, tynd afføring og vedvarende lammelse i max. 8 timer.

Lemme- og klovlidelser:

Diagnoser: hasebetændelse ('tyk has'), klovbrandbyld og digital dermatitis.

Kritiske symptomer for lemme- og klovlidelser, hvor dyrlægen skal tilkaldes, er bl.a.: støttehalt, for lav temperatur og manglende ædelyst.

Reproduktionslidelser:

Diagnoser: børbetændelse, tilbageholdt efterbyrd med infektion og skedebetændelse

Kritiske symptomer for reproduktionslidelser, hvor dyrlægen skal tilkaldes: manglende ædelyst, for lav temperatur, store mængder vandigt og stinkende børflåd og tynd afføring.

Kalve- og ungdyrsygdomme:

Diagnoser: lungebetændelse, tarmbetændelse, navlebetændelse, klovbrandbyld og digital dermatitis.

Kritiske symptomer for kalve- og ungdyrlidelser, hvor dyrlægen skal tilkaldes: slinger eller lammet kalv; for lav temperatur; manglende respons på terapi inden for 48 timer. I forbindelse med lemme- og klovlidelser, skal dyrlægen bl.a. tilkaldes, hvis følgende konstateres: støtthalt, for lav temperatur og manglende ædelyst.

Parasitære lidelser:

Besætningsdiagnosen baseres på enten periodisk forekommende kliniske symptomer, hvor mange dyr skal behandles samtidigt eller i præpatenstiden hos en bestemt aldersgruppe. En veterinærfaglig korrekt diagnostik ved subkliniske sygdomme forudsætter en laboratorieundersøgelse.

Laboratoriemæssig undersøgelse bør ved sygdomme, som løbende skal behandles i præpatenstiden, ske min. 1 gang hvert halve år.

Diagnoser: lungeorm, løbetarmorm, leverikter, haleskab, cryptosporidiose, coccidiose og ringorm.

Kritiske symptomer: slinger eller lammet kreatur; for lav temperatur.

Diagnoser der ud fra en veterinærfaglig vurdering ikke er egnede som besætningsdiagnoser:

Listen indeholder diagnoser, som ikke bør oprettes som besætningsdiagnoser, enten på grund af kompleksiteten i sygdommen, eller fordi der skal foretages undersøgelser, som kræver veterinære kompetencer. Derudover kan symptomdiagnoser som f.eks. halthed, diarre, smerter, udskridning og infektion ikke være besætningsdiagnoser.

Stofskiftelidelser:

Diagnostik af stofskifte- og fordøjelseslidelser er kompliceret, og denne type lidelser lever derfor generelt ikke op til kriteriet om at være 'let genkendelige'.

Det gælder f.eks. for fremmedlegeme, højresidig eller venstresidig løbedrejning, løbekatar, løbesår, ketose, vomacidose, løbeudvidelse, græsforgiftning, trommesyge og fedtlever.

Reproduktionslidelser:

Cyster, brunstinduktion, brunstsynkronisering, børkrængning, urinvejsinfektion og nyrebækkenbetændelse.

Opretholdelse af besætningsdiagnose:

Besætningsdyrlægen skal ved alle besøg følge op på de af landmanden behandlede dyr med henblik på en løbende vurdering af sygdomsbehandlingerne i besætningen. Relevansen af alle besætningsdiagnoser skal til enhver tid være veterinærfagligt velbegrunder og leve op til ovenstående kriterier for etablering af de enkelte besætningsdiagnoser. I vurderingen, af om besætningsdiagnosen kan opretholdes, skal især lægges vægt på forekomsten af den pågældende sygdom.